

IZUZECI OD NAČELA PRIMJENE BLAŽEGA ZAKONA i neki drugi izuzeci od uobičajenih pravila i načela u kaznenom pravu

I. IZUZECI OD NAČELA PRIMJENE BLAŽEGA ZAKONA

1. Uvod

Načelo primjene blažeg zakona i s tim usko povezano vremensko važenje kaznenog zakonodavstva propisivali su svi Kazneni zakon od 1947. godine kada smo imali samo Opći dio Kaznenog zakona pa do danas, a i definiranje je bilo vrlo slično, a u nekim razdobljima i identično.

Krivični zakonik FNRJ iz 1947. godine u članku 95. imao je odredbu pod nazivom – Vremenska važnost krivičnog zakona u kojem je bilo propisano da se krivična odgovornost određuje prema krivičnom zakonu koji je važio u vrijeme izvršenja djela, a novi krivični zakon primjenjuje se i na djela koja su izvršena prije njegovog stupanja na snagu, ako ukida krivičnu odgovornost ili ako ublažuje kaznu. Izuzetak od ovoga načela propisan je u stavku 3. istoga članka, a njime je propisano da se novi zakon primjenjuje i u onom slučaju kada ustanovljuje krivičnu odgovornost ili pooštrava kaznu za određeno djelo samo u koliko o tome sadrži posebnu odredbu.

Prvu izmjenu ove odredbe nalazimo u Krivičnom zakoniku iz 1951. godine, koji je imao i Opći i Posebni dio, a u članku 90. propisivao je vremensko važenje krivičnog zakona u dva stavaka. Prvi stavak je propisano je da se odgovornost za krivična djela određuje prema krivičnom zakonu koji je važio u vrijeme izvršenja djela, a drugi stavak da se novi krivični zakon primjenjuje i na djela koja su izvršena prije njegovog stupanja na snagu ako je blaži za učinioca. U izmjenama Krivičnog zakonika koje su uslijedile 1959., 1962., 1965., 1969. i 1973. godine ove odredbe nisu mijenjane.

Do velikih izmjena kaznenog zakonodavstva došlo je 1977. godine kada je donesen Krivični zakon SFRJ te republički i pokrajinski Krivični zakoni (do tada smo imali Krivični zakonik) koji su stupio na snagu 1. srpnja 1977. U članku 4. Krivičnog zakona SFRJ bilo je propisano da se na počinitelja primjenjuje zakon koji je bio na snazi u vrijeme počinjenja djela, a ako se zakon izmjeni nakon počinjenja djela primijeniti će se onaj koji je blaži za počinitelja. U izmjenama Krivičnog zakona koje su uslijedile 1984., 1987., 1989. i 1990. godine ove odredbe nisu mijenjane.

Zakon o preuzimanju KZ SFRJ donesen je 1991. godine, a 1992. godine izmijenio je naziv u Osnovni krivični zakon Republike Hrvatske koji je u članku 3. imao nepromijenjenu odredbu o primjeni blažeg krivičnog zakona. Izmjene i dopune OKZRH koje su uslijedile 1995. i 1996. godine odredbu o primjeni blažega zakona nisu mijenjale.

*Predsjednica Kaznenog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske
"Novine u kaznenom zakonodavstvu – Opatija 2016."

Kazneni zakon Republike Hrvatske iz 1997. godine u članku 3. je govorio o obveznoj primjeni blažega zakona bez suštinskih promjena u odnosu na OKZRH. Izmjenama i dopunama KZ/97. koje su uslijedile 2000., 2003., 2004., 2006., 2007. i 2008. odredbe o primjeni blažega zakona nisu mijenjane.

2. Načelo primjene blažega zakona prema KZ/11

Novi Kazneni zakon koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. (KZ/11.) uvelike je izmijenio i dopunio odredbu iz članka 3. KZ/97. jer govori o načelu primjene blažega zakona ali i o vremenskom važenju kaznenog zakonodavstva.

Kao što vidimo naziv odredbi o primjeni blažega zakona više puta je mijenjan, iz naziva - Vrijeme važenja krivičnog zakona, preko naziva - Obvezna primjena blažeg zakona do posljednjeg naziva - Načelo primjene blažega zakona i vremenskog važenja kaznenog zakonodavstva.

U članku 3. stavku 1. propisano je, kao opći princip, da se na počinitelja primjenjuje zakon koji je bio na snazi kada je kazneno djelo počinjeno, a da bi mogli odrediti to vrijeme moramo vidjeti o kojem se kaznenom djelu riječ u koju pravnu klasifikaciju kaznenih djela spada, je li riječ o trenutnom, produljenom ili trajnom kaznenom djelu, o čemu je u ovome članku posvećen cijeli jedan stavak, a što u ranijim zakonima nije bilo normirano.

Načelo primjene blažega zakona ustvari je sadržano u stavku 2. članka 3. KZ u kojem je propisano da će sud prema počinitelju primijeniti blaži zakon sve do donošenja pravomoćne presude čime je izričito i drugostupanjski sud obvezan na primjenu blažega zakona ako je do izmjene zakona došlo u tijeku žalbenoga postupka. Obveza suda drugoga stupnja da primjeni blaži zakon sve do pravomoćnosti presude u KZ/97 nije bila propisana, no i bez te odredbe sudovi su postupali kao da ona postoji, tako da je ovom dopunom ustvari ozakonjuje već ustaljenu sudsku praksu.

U članku 3. stavku 3. riješeno je pitanje pravnoga kontinuiteta između odredbi KZ/97. i onih iz KZ/11., pa ako sud utvrdi da pravnoga kontinuiteta nema ni kaznenoga djela pa valja donijeti presudu kojom se počinitelj oslobađa optužbe, međutim ako pravni kontinuitet postoji sud će primijeniti zakon koji je za počinitelja blaži ako uspoređuje dva zakona ili najblaži ako uspoređuje tri ili više zakona.

Iz sudske prakse koja je uslijedila nakon 1. siječnja 2013. vidimo koliko se u pojedinim slučajevima pokazalo složeno utvrđivanje pravnoga kontinuiteta i nakon toga primjene blažega zakona. Situacija je postala još složenija nakon donošenja II. Novele KZ/11 tako da sada za pojedina kaznena djela, da bi utvrdili koji je zakon najblaži, moramo uspoređivati KZ/97., KZ/11. prije II. Novele i KZ/11. nakon II. Novele toga zakona.

Uspoređivanje tri zakona sud mora kod npr. kod kaznenog djela nasilničkog ponašanja koje je propisivao članak 331. KZ/97. U novom Kaznenom zakonu (KZ/11.) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. ovo kazneno djelo je brisano, I. Novela toga zakona nije ga unijela, ali je ponovno uneseno u zakona II. Novelom KZ/11. (NN, br: 56/15. od 25. svibnja 2015.) koja je stupila na snagu 30. svibnja 2015. To znači da je ovo kazneno djelo postojalo u KZ/97. do 1. siječnja 2013. i u KZ/11. nakon donošenja II. Novele od 30. svibnja 2015. Kako kazneno djelo nasilničkog ponašanja nije sačuvalo svoju pravnu neprekinutost u nekom drugom kaznenom djelu u periodu od 1. siječnja 2013. do 30. svibnja 2015. kroz period oko dvije i pol

godine valja primijeniti tzv. interimnom zakonu (međuzakonu) koji je za počinitelja najpovoljniji jer za to djelo ne propisuje kažnjavanje.

Neki smatraju da se interimni zakona, kod odlučivanja o primjeni blažega zakona, uopće ne treba uzeti u obzir. Ne možemo se složiti s takvim razmišljanjima jer se kod ocjene koji je zakon blaži moraju uzeti u obzir svi zakoni koji su bili na snazi od vremena počinjenja kaznenog djela pa dok sud ne donese pravomoćnu odluku o kaznenom djelu o kojem sudi. U suprotnom počinitelj bi mogao doći u lošiji položaj samo zbog toga što mu se kasnije sudi, a ne za vrijeme važenja međuzakona (što bi za kazneno djelo nasilničkog ponašanja bilo vrijeme od 1. siječnja 2013. pa do 30. svibnja 2015.), a i stavak 2. članka 3. KZ/11. više ne govori o primjeni blažega zakona, nego o primjeni najblažega zakona za počinitelja.

Nakon što presuda postane pravomoćna izmjene zakona više nisu odlučne čak ni onda kada su blaže za počinitelja. To znači da se odredbe članka 3. KZ/11. ne primjenjuju u povodu odluke o izvanrednim pravnim lijekova o čemu postoji široka praksa Vrhovnoga suda.

3. Izuzetci od načela primjene blažega zakona

Odredbe o obveznoj primjeni blažega zakona iz ovoga članka uvijek se moraju primjenjivati, međutim i tu imamo izuzetke tako da se odredba iz članka 3. KZ o obveznoj primjeni blažeg zakona neki puta ipak neće primijeniti. Uspoređujući kaznene zakone koji o tome govore vidimo da je KZ/11. broj izuzetaka od primjene ovoga načela znatno proširio o čemu će nastavno biti više govora.

3.1. Kod postupanje u povodu izvanrednih pravnih lijekova, najčešće se pojavljuje kod obnove postupka

Već smo naprijed spomenuli da nakon što presuda postane pravomoćna, nakon što se više ne može pobijati redovitim pravnim lijekovima, više nije odlučno koji je Kazneni zakon na snazi u vrijeme ponovljenog suđenja pa ni to je li on blaži za konkretnog počinitelja kaznenog djela ili nije blaži.

Pa kada se osuđenik u zahtjevu za obnovu postupka pozvao na primjenu blažeg kaznenog zakona, misleći na Kazneni zakon, objavljen u „Narodnim novinama“ broj: 125/11. i 144/12.) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2013. opravdano sud prvoga stupnja nije prihvatio. Naime, primjena blažeg zakona koju ima u vidu odredba čl. 501. st. 1. toč. 3. ZKP/08. podrazumijeva osudu po kaznenom zakonu koji za kazneno djelo propisuje blažu kaznu nego što je propisana po kaznenom zakonu po kojem je osuđenik pravomoćno osuđen. Međutim, ovdje su relevantne jedino izmjene Kaznenog zakona koje su stupile na snagu do pravomoćnosti presude, trenutka do kojeg se odlučuje o krivnji i djelu, te primjeni materijalnog zakona, a u konkretnom slučaju pravomoćnost je nastupila dana 22. studenoga 2011. pa se to ne odnosi na izmjene Kaznenog zakona koje su stupile na snagu nakon pravomoćnosti presude.¹

¹ Iz odluke VSRH, I KŽ-262/13 od 15. svibnja 2013.

To vrijedi u tijeku svake obnove kaznenoga postupka, pa i one kada je postupak okončan u odsutnosti optuženika, jer novi postupak ne predstavlja kazneni progon, nego se na zahtjev optuženika ispituje pravilnost ranije presude.

Odlučujući o podnesenom zahtjevu za zaštitu zakonitosti, izuzetkom od načela primjene blažega zakona, bavio se Vrhovni sud koji je zahtjev prihvatio i u svojoj odluci naveo da zbog izuzetka od načela primjene blažega zakona kod obnove kaznenog postupka nakon provedenog suđenja u odsutnosti sud drugoga stupnja povrijedio je zakon jer je glede kaznenog djela primijenio zakon koji se ne može primijeniti.²

U drugom slučaju sud je nakon provedenog postupka u odsutnosti, ponovio kazneni postupak kada su se za to stekli uvjeti te primjenom blažega zakona izmijenio pravnu kvalifikaciju na kazneno djelo za koje je nakon te izmjene više nije bio stvarno nadležan županijski nego općinski sud.³

Česte posljedice ovakvih pogrešaka, primjene blažega zakona u tijeku obnove postupka, su izmjene pravne oznake djela nakon što je primijenjen blaži zakon, a zatim utvrđivanje da je za to blaže kazneno djelo nastupila zastara kaznenoga progona.

Kada na ovaj način postupi drugostupanjski sud posljedice su neotklonjive jer je riječ o povredi zakona koja je u korist optuženika, pa ako državni odvjetnik i podnese zahtjev za zaštitu zakonitosti na štetu osuđenika moguće je donijeti jedino utvrđujuću presudu u kojoj se učinjena povreda zakona samo konstatira.

Kako su sudovi u pojedinim odlukama, nakon dopuštene obnove postupka donijeli rješenje o obustavi zbog nastupa zastare kaznenog progona, još 1985. godine donesen je zaključak da u tijeku obnove kaznenoga postupka, koji je okončan u odsutnosti optuženika, nije moguće postupak obustaviti zbog zastara kaznenog progona jer ovaj postupak ne predstavlja kazneni progon, nego se na zahtjev optuženika ispituje pravilnost ranije presude u optužnikovu korist.⁴

² Kod obnove kaznenog postupka osobi osuđenoj u odsutnosti prema čl. 412. ZKP vrijede ostale odredbe što se odnose na redovitu obnovu kaznenog postupka, koje se primjenjuju na odgovarajući način. To znači da se na novu presudu primjenjuje zakon koji je važio u vrijeme počinjenja kaznenog djela. Izmjena zakona koja nastane poslije pravomoćnosti prijašnje presude, kao u ovom slučaju, ne može utjecati na novu presudu, niti ta izmjena zakona može biti osnova za obnovu postupka. Stoga je pogrešno stajalište drugostupanjskog suda da u odnosu na djelo iz čl. 137. st. 1. KZRH, za koje je prijašnjom presudom optuženica proglašena krivom, u obnovljenom postupku treba primijeniti odredbu čl. 22. st. 1. Kaznenog zakona, kao blažeg zakona u smislu čl. 3. st. 2. KZ, te u skladu s takvim shvaćanjem utvrditi da je nastupila apsolutna zastara kaznenog progona zato što je u čl. 224. st. 1. KZ za to djelo predviđena kazna zatvora do tri godine, umjesto kazne zatvora od tri mjeseca do pet godina, kako je bilo predviđeno u čl. 137. st. 1. KZRH. Na opisani način, pogrešnom primjenom odredbe čl. 3. st. 2. u svezi čl. 224. st. 1. KZ drugostupanjski sud ostvario je povredu zakona je li glede kaznenog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti. Isti sud ostvario je i daljnju povredu zakona, naime u obnovljenom postupku sud drugog stupnja donio je odbijajuću presudu, iako prijašnju osuđujuću presudu nikad nije stavio izvan snage, u dijelu glede odluke o krivnji, tako da sada u istoj stvari postoje zapravo dvije suprotne odluke – prvostupanjska osuđujuća presuda u dijelu koji se odnosi na krivnju i odbijajuća drugostupanjska presuda. Donoseći odbijajuću presudu, bez stavljanja izvan snage prijašnje pravomoćne osuđujuće presude, drugostupanjski sud je povrijedio odredbu čl. 411. st. 3. ZKP. (Iz odluke VSRH, Kzz-12/98 od 7. rujna 1999.)

³ Iz odluke VSRH, I Kž-499/1991-3 od 16. srpnja 1991.

⁴ Zaključak savjetovanja predstavnika krivičnih odjela Saveznog suda i Vrhovnih sudova od 26. ožujka 1985.

3.2. Izuzetak od načela primjene blažega zakona kod primjene procesnih zakona

Kod primjene procesnog zakona, Zakona o kaznenom postupku, u načelu ne dolazi u obzir primjena blažega zakona jer se postupak treba završiti prema onom procesnom zakonu po kojem je započeo.

Ovo je opće pravilo koje se uvijek primjenjuje bez obzira na to je li neka procesna odredba (stara ili nova) u danom trenutku povoljnija za počinitelja. Izuzetak od ovoga općega pravila postojati će samo onda kada je u prelaznim i završnim odredbama zakona drugačije određeno, u tome slučaju primijeniti će se te odredbe.

Pozivanje na povoljnije procesne odredbe najčešće imamo kod obnove kaznenog postupka kada optuženici u ponovljenom postupku traže primjenu novih procesnih odredbi smatrajući da su one za njih povoljnije.

Tako je optuženik u žalbi istako da je sud povrijedio zakon jer nije primijenio ZKP/08 koji je u međuvremenu stupio na snagu, a koji je za njega povoljniji. Sud je taj žalbeni navod odbio uz obrazloženje da je kazneni postupak protiv optuženika pokrenut po odredbama ZKP/97. po tom zakonu je i pravilno dovršen, bez obzira na stupanje na snagu ZKP/08.⁵

I u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti Vrhovni sud Republike Hrvatske je naveo da načelo primjene blažeg zakona iz čl. 3. st. 2. KZ vrijedi samo za materijalno-kazneno pravo, a ne i za kazneno procesno pravo, nego se kazneni postupak dovršava prema onim odredbama prema kojima je započet, a u obrazloženju odluke je naveo:

"Svojom presudom od 17. veljače 1998. drugostupanjski sud je djelomično prihvatio žalbu optuženika, a u povodu te žalbe i po službenoj dužnosti preinačio je pobijanu prvostupanjsku presudu u pravnoj oznaci djela i odluci o kaznenoj sankciji i utvrdio da su optuženici na način opisan u izreci pobijane presude počinili kazneno djelo iz čl. 99. st. 1. Kaznenog zakona, pa su po istom zakonskom propisu osuđeni svaki na kaznu zatvora u trajanju od po četiri mjeseca, time da je po čl. 67. st. 2., 4. i 5. Kaznenog zakona prema optuženicima primijenjena uvjetna osuda, tako da im se odgađa izvršenje izrečenih kazni zatvora na vrijeme od jedne godine. U ostalom, pobijanom, a nepreinačenom dijelu, žalba optuženika odbijena je kao neosnovana i u tom dijelu je potvrđena prvostupanjska presuda. U odnosu na žalbenu osnovu bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP drugostupanjski sud u obrazloženju svoje presude ističe da je izmjenama Kaznenog zakona i Zakona o kaznenom postupku koji su stupili na snagu 1. siječnja 1998., s obzirom na obavezu primjenu blažeg zakona (čl. 3. st. 2. KZ/97) bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP sanirana novim Kaznenim zakonom i novim Zakonom o kaznenom postupku, jer više nije u pitanju zapriječena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, nego kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine, za koje kazneno djelo sudi sudac pojedinac prema odredbi čl. 18. st. 2. ZKP/97. U pravu je državni odvjetnik kad u zahtjevu

⁵ Žalitelj u osobnoj žalbi ističe da je u međuvremenu stupio na snagu i Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08, 76/09 i 80/11 - dalje u tekstu: ZKP/08) za kojeg optuženik drži da ga je sud trebao primijeniti u ovom predmetu jer je blaži. Prema odredbi čl. 574. st. 1. ZKP/08 kazneni postupak pokrenut prije stupanja na snagu tog zakona dovršit će se po odredbama ZKP/97. Kako je kazneni postupak protiv optuženika pokrenut po odredbama ZKP/97 po tom zakonu je i dovršen, bez obzira na stupanje na snagu ZKP/08. Uostalom, kod procesnog zakona nema pravila o primjeni blažeg zakona za optuženika. Kako je optuženik tijekom cijelog kaznenog postupka imao branitelja, koji je štutio njegova prava i interese, te je i na raspravi izjavio da je suglasan sa postavljenim braniteljem po službenoj dužnosti, nisu osnovani niti žalbeni navodi o povredi prava na obranu. (Iz odluke VSRH, I Kž-996/11 od 6. prosinca 2012.)

ističe prigovor da sud prvog stupnja na glavnoj raspravi i pri objavi presude nije bio propisno sastavljen, čime je ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. tada važećeg zakona o krivičnom postupku. Nema, naime, nikakve sumnje da je u vrijeme održane glavne rasprave i objave prvostupanjske presude prema čl. 21. st. 1. tada važećeg ZKP/93 prvostupanjski sud trebao biti sastavljen od jednog suca i dvojice sudaca porotnika, s obzirom da je sudio za kazneno djelo iz čl. 40. st. 1. KZRH za koje je zapriječena kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina. Kako nije sporno da je u konkretnom slučaju glavnu raspravu proveo i presudu objavio sudac pojedinac, evidentno je da je time ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. tada važećeg ZKP/93, jer je sud bio nepropisno sastavljen. Sud drugog stupnja pravilno je primijenio blaži zakon (čl. 3. KZ) u pravnoj oznaci djela, ali nije mogao primijeniti čl. 18. st. 2. ZKP/97 o sastavu suda u prvom stupnju, jer se obvezna primjena blažeg zakona ne odnosi na procesne odredbe, pa tako niti na odredbu koja se odnosi na sastav prvostupanjskog suda, koji je na glavnoj raspravi i prilikom objave presude bio nepropisno sastavljen. Kad je, dakle, sud drugog stupnja, odlučujući o žalbi optuženika, u odnosu na žalbenu osnovu bitne povrede odredaba kaznenog postupka odbio kao neosnovanu žalbu optuženika, dovodeći takvo stajalište, ali pogrešno, u svezi sa obaveznom primjenom blažeg zakona iz čl. 3. st. 2. Kaznenog zakona, takvom odlukom također je na štetu optuženika ostvario povredu zakona, jer kao sud drugog stupnja nije na temelju čl. 375. st. 1. ZKP/93 ukinuo prvostupanjsku presudu zbog apsolutno bitne povrede odredaba kaznenog postupka iz čl. 354. st. 1. toč. 1. ZKP/93."⁶

Međutim, ovdje valja navesti da je primjena novog procesnog zakona (ZKP/08.) proširena u više pravaca i na premeti koji su započeli po ZKP/97 ali ne zbog toga što bi taj zakon bio povoljniji za počinitelja nego zbog izuzetno velikih razlika između ova dva zakona:

- Najprije je Kazneni odjel Vrhovnog suda Republike Hrvatske donio Zaključak da se nakon donošenje rješenja kojim se dopušta obnova, kazneni postupak, novi postupak voditi prema odredbama Zakona o kaznenom postupku (NN, br: 152/08., 76/09. i 80/11.).⁷

- Nakon toga, kod ukidanja prvostupanjske presude nakon čega se kazneni postupak mora ponoviti, Kazneni odjel Vrhovnog suda Republike Hrvatske je donio pravno shvaćanje po kojem se u slučaju ukidanja presude suda prvog stupnja po redovitom pravnom lijeku, ponovljeni postupak ima provest po odredbama Zakona o kaznenom postupku (NN 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02., 62/03. – pročišćeni tekst i 115/06.), ako je do ukidanja došlo nakon 1. rujna 2011.⁸

- Zatim je Kazneni odjel Vrhovnoga suda Republike Hrvatske donio dva Zaključak koji se odnose na izvanredne pravne lijekove i to na zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne i na zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude.

Kada je riječ o zahtjevu za izvanredno ublažavanje kazne napravljena je distinkcija ovisno o tome kada je nastupila pravomoćnost presude protiv koje je podnesen ovaj izvanredni pravni lijek.

Tako je odlučeno da na kaznene predmete I Kr (zahtjev za izvanredno ublažavanje kazne) u kojim je pravomoćnost odluke protiv koje se ovaj izvanredni pravni lijek podnosi, nastupila prije 1. rujna 2011. primjenjivati Zakona o kaznenom postupku – (NN, br: 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02., 62/03. – pročišćeni tekst, i 115/06.), a ako je pravomoćnost nastupila nakon 1. rujna 2011. (NN, br: 152/08., 76/09., 80/11.) bez obzira na to kada je zahtjev podnesen.

⁶ VSRH, Kzz-7/1998 od 7. rujna 1999.

⁷ Zaključak sjednice Kaznenog odjela VSRH od 24. listopada 2011.

⁸ Pravno shvaćanje sjednice Kaznenog odjela VSRH od 12. prosinca 2011. (doneseno većinski)

U predmetima III Kr (zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude), u kojim je pravomoćnost odluke nastupila nakon 1. rujna 2011. – primjenjivati će se Zakona o kaznenom postupku – (NN, br: 152/08., 76/09. i 80/11.)⁹

○ Na kraju je doneseno Pravno shvaćanje da će se kazneni postupci koji su pokrenuti po odredbama Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ br: 110/97., 27/98., 58/99., 112/99., 58/02., 143/02., 62/03. – pročišćeni tekst i 115/06.), a u kojima nije donesena prvostupanjska presuda nastaviti po odredbama Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ br: 152/08., 76/09., 80/11., 91/12., – odluka Ustavnog suda, 143/12., 56/13. i 145/13.).¹⁰

3.3. Izuzetak od načela primjene blažega zakona kod trajnog kaznenog djela (*delictum continuum*)

Kod trajnog kaznenog djela radnja kojom se stvara protupravno stanje i kasnije radnje kojima se to stanje održava čine jednu radnju i sve je to jedno kazneno djelo. Zbog toga je trajno kazneno djelo izuzetak od načela primjene blažega zakona jer je djelo dovršeno tek prestankom održavanja protupravnog stanja, pa ako se od stvaranja protupravnoga stanja pa do prestanka radnje zakon promijeni primijeniti će se zakon koji je na snazi u vrijeme dovršenja radnje, bez obzira na to je li on povoljniji za počinitelja ili nije.

U starom Kaznenom zakonu (KZ/97.) nismo imali nikakvu odredbu o trajnom kaznenom djelu, a odredba članka 26. KZ/97. koja je govorila o vremenu počinjenja kaznenog djela imala je samo jedan stavka u kojem je navedeno da je kazneno djelo počinjeno u vrijeme kad je počinitelj poduzeo radnju ili je bio dužan poduzeti radnju, bez obzira na to kad je nastupila posljedica iz zakonskog opisa kaznenog djela.

U novi Kazneni zakon (KZ/11.) u odredbu koja govori o vremenu počinjenja kaznenog djela u članka 8. KZ/11. dodan je novi stavak 2. u kojem je propisano da u koliko se počiniteljeva djelatnost sastoji iz više vremenski odvojenih radnji, djelo je počinjeno danom prestanka radnje (trajno djelo).

Kada smo riješili pitanje vremena počinjenja trajnoga kaznenog djela, ostaje nam riješiti pitanje primjene zakona. To je riješeno odredbom članka 3. stavka 4. KZ/11. u kojoj je propisano, da u koliko se zakon za vrijeme počinjenja kaznenoga djela izmijeni primijeniti će se onaj zakon koji je na snazi u vrijeme dovršenja radnje, a to može biti i zakon koji stroži za počinitelja.

Međutim, u zakonu nije navedeno koja su kaznena djela trajna, na to mora odgovoriti pravna teorija i sudska praksa. Kako je to u sudskoj praksi do sada bilo rješavano vidimo iz primjera koji slijede:

⁹ Zaključci sjednice Kaznenog odjela VSRH od 3. veljače 2012. (doneseni većinski)

¹⁰ Pravno shvaćanje sjednice Kaznenog odjela VSRH od 29. svibnja 2014.

○ Tako je u jednom slučaju sud zaključio da zastara progona kod kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji počinje teći od materijalnog dovršenja kaznenog djela, a ne računa se pojedinačno od svake radnje koja ulazi u sastav toga djela.¹¹

○ U drugom slučaju kod kazneno djelo povrede dužnosti uzdržavanja sud je naveo da je riječ o trajno kaznenom djelu, a kod trajnih kaznenih djela vrijeme počinjenja djela počinje teći zabranjenom radnjom, odnosno propuštanjem dužne radnje i traje sve dok kaznenim djelom zabranjeno stanje traje.¹²

Kako su prema sudskoj praksi kaznena djela: Protupravno oduzimanje slobode iz članka 136. KZ/11. ili kaznenog djela - Otmice iz članka 137. KZ/11. ili kaznenog djela - Nedozvoljeno posjedovanje, izrada i nabavljanje oružja i eksplozivnih tvari iz članka 331. KZ/11. trajna djela njihov počinitelj se neće moći pozivati na primjenu blažeg zakona, nego će se na njega primijeniti zakon koji je na snazi u vrijeme dovršetka radnje, a on može biti i stroži za konkretnog počinitelja.

Starija sudska praksa često se bavila tim pitanjima, pa je doneseno i jedno pravno shvaćanje no ono je vezalo izuzetak od primjene blažega zakona za zakon koji je bio na snazi u vrijeme početka radnje i nije dozvoljavao primjenu kasnijeg zakona koji je za konkretno kazneno djelo bio blaži, dok izmjena članka 3. stavka 4. KZ/11. ide u suprotnom smjeru.

To pravno shvaćanje donio je Vrhovni sud Republike Hrvatske još davne 1980. godine, a u njemu je naveo da ako je netko započeo izbjegavati uzdržavanje za maloljetnu osobu koju je na osnovi izvršne odluke ili sudske nagodbe dužan uzdržavati ili ako je počeo odbijati izvršiti takvu obvezu za vrijeme važenja jednog zakona, te to izbjegavanje ili odbijanje nastavi i nakon toga, za takvu će se povredu dužnosti uzdržavanja primijeniti propis koji je bio na snazi u početku izbjegavanja, iako je taj propis s obzirom na predviđenu kaznu stroži. Takvo kazneno djelo smatra se dovršenim tek kad prestane protupravno stanje održavano izdržavanjem takvih radnji kojima se izbjegava davanje uzdržavanja.¹³

Novija sudska praksa prihvaća izmjene iz KZ/11., pa je tako u jednom svojoj odluci sud naveo da kazneno djelo povrede dužnosti uzdržavanja koje se optuženiku stavlja na teret, s obzirom na razdoblje počinjenja koje završava 31. kolovoza 2014., dakle u vrijeme važenja KZ/11, pravno treba označeno, primjenom članka 3. stavka 4. KZ/11, po članku 172. stavku 2. u svezi stavka 1. KZ/11. Ovo iz razloga jer je riječ o trajnom kaznenom djelu, pa sukladno članku 3. stavku 4. KZ/11, na isto se zbog promjene Kaznenog zakona u razdoblju počinjenja

¹¹ Suprotno istaknutim žalbenim navodima kojim žalitelj ukazuje na počinjenje povrede kaznenog zakona iz čl. 368. toč. 3. Zakona o kaznenom postupku, kazneno djelo iz čl. 215. a Kaznenog zakona je trajno kazneno djelo, kod kojeg počinitelj izazvano stanje, ponižavajući položaj žrtve, održava svojom voljom obnavljajući ga i produžujući povremenim ili stalnim ponavljanjem neke ili nekih radnji izvršenja, te kod takvih djela zastara kaznenog progona počinje teći od materijalnog dovršenja kaznenog djela, tj. od trenutka prestanka takvog stanja, pa kako je iz činjeničnog opisa inkriminacije razvidno da je takvo stanje trajalo do prosinca 2006. godine, to je sud prvog stupnja pravilno primijenio prema osuđeniku Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona iz 2006. godine, to nije nastupila relativna zastara ni za dio inkriminiranog perioda. (Županijski sud u Varaždinu KŽ-21/10 od 21. rujna 2010.)

¹² U konkretnom slučaju, zabranjeno stanje, prema činjeničnom opisu djela iz optužnog prijedloga trajalo je sve do podnošenja optužnog prijedloga 11. veljače 1998. g., pa je u pravu državni odvjetnik kada tvrdi da zastara nije mogla nastupiti, obzirom da je riječ o kaznenom djelu za koje je čl. 209. st. 2. KZ propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine, za koje kazneno djelo po čl. 19. st. 1. KZ relativna zastara je tri godine, a po čl. 20. st. 6. istog Zakona apsolutna zastara šest godina računajući od počinjenja kaznenog djela. (Iz odluke Županijskog suda u Zadru, KŽ-31/99 od 10. svibnja 1999.)

¹³ Pravno shvaćanje krivičnog odjela VSRH od 31. listopada 1980.

kaznenog djela, stupanjem na snagu KZ/11, 1. siječnja 2013., valjalo primijeniti zakon koji je na snazi u vrijeme dovršenja djela. Dakle, kazneno djelo optuženika valja pravno označiti kao kazneno djelo iz članka 172. stavka 2. u svezi stavka 1. KZ/11.¹⁴

U drugom slučaju postupljeno je suprotno, premda je također riječ o trajnom kaznenom djelu, protupravnom oduzimanju slobode sud se bavio pitanjem primjene blažega zakona umjesto da je primijenio odredbu članaka 3. stavka 4. KZ/11. Zakon koji je na snazi u vrijeme dovršenja radnje.

○ Na pravilno utvrđeno činjenično stanje, prvostupanjski je sud pravilno primijenio zakon kad je djelo označio kao kazneno djelo protupravnog oduzimanja slobode iz čl. 124. st. 1. KZ/97. Ovdje valja istaknuti da žalitelj neosnovano ističe da je u konkretnom slučaju trebalo primijeniti, a temeljem čl. 3. KZ/11., novi Kazneni zakon („Narodne novine“ br: 125/11. i 144/12. – dalje u tekstu: KZ/11.), a kao blaži. Naime, suprotno žalbenim tvrdnjama okrivljenika, novi KZ/11. u konkretnom slučaju nije blaži za počinitelja a s obzirom da je tim zakonom za kazneno djelo iz čl. 124. st. 1. KZ/97. predviđena kazna zatvora od tri mjeseca do jedne godine, dok je za djelo iz čl. 136. st. 1 KZ/11. predviđena kazna zatvora do tri godine, s tim da je u čl. 44. st. 1. KZ/11. propisano da kazna zatvora ne može biti kraća od tri mjeseca. Slijedom izloženog, nedvojbeno proizlazi da je zakon koji je važio u vrijeme počinjenja kaznenog djela blaži za okrivljenika.¹⁵

3.4. Izuzetak od načela primjene blažega zakona kod produljenog kaznenog djela

Za razliku od trajnog kaznenog djela, produljeno kazneno djelo je uneseno u Kazneni zakon 1997. godine, a prije toga je spominjano u Zakonu o krivičnom postupku i to kod obnove postupka.

U novom Kaznenom zakonu (KZ/11.) produljeno kazneno djelo je smješteno u članak 52. KZ/11.

U članku 8. stavku 2. KZ/11. je propisano da u koliko se počiniteljeva djelatnost sastoji od više vremenski odvojenih radnji djelo je počinjeno danom posljednje radnje (produljeno djelo).

Na ovaj način riješena je veliki problem utvrđivanja vremena kada je trajno kazneno djelo počinjeno jer između pojedinih radnji koje ulaze u sastava produljenog kaznenog djela, prema praksi sudova, može proteći od nekoliko dana do par mjeseci.

U vezi s tim riješeno je i pitanje početka računanja roka zastare kaznenoga progona jer je sudska praksa bila šarolika, a u jednom vremenskom periodu u slučaju kada je za pojedino djelo koje su ušlo u sastav produljenog kaznenog djela nastupila apsolutna zastara ono je iz činjeničnog opisa izostavljeno, a počinitelj je oglašen krivim za preostalu kriminalnu količinu, odnosno apsolutna zastara se računala zasebno za svako kazneno djelo koje je ušlo u sastav jednog produljenog kaznenog djela. Da sudska praksa nije bila ujednačena vidimo iz odluka u nastavku:

¹⁴ Iz odluke Županijskog suda u Varaždinu, Kžm-43/14 od 26. siječnja 2014.

¹⁵ Iz odluke Županijskog suda u Varaždinu, Kž-903/14 od 16. rujna 2014.

- Apsolutna zastara računa se odvojeno za svaku radnju koja ulazi u sastav produljenog djela, pa nastupa zastara krivičnog gonjenja za one radnje izvršenja produljenog krivičnog djela za koje je proteklo vrijeme apsolutne zastare.¹⁶

- Sud je pravilno postupio u skladu s propisom čl. 61. st. 3. KZ kad nije prihvatio da je nastupila apsolutna zastara za pojedine radnje od kojih se sastoji produljeno kazneno djelo prijevare iz čl. 224. st. 1. i 4. KZ, po kojem je osuđenik osuđen u izreci presude pod točkom 12., jer se produljeno kazneno djelo i sastoji od više radnji istog kaznenog djela, a dovoljno je da je jedna radnja po vrsti i mjeri predviđene kazne teža od ostalih, i na osnovi nje se i primjenjuje teži kvalifikatorni oblik produljenog kaznenog djela prijevare, kao što je u konkretnom slučaju radnjom prijevare označenom pod točkom 12. prvostupanjske presude u alineji 6. prouzročena znatna šteta od 50.311,74 kune oštećenom «M.», sportska odjeća d.d. Č., pa je to upravo radnja koja ostvaruje kvalifikatorni oblik kaznenog djela prijevare iz čl. 224. st. 1. i 4. KZ.¹⁷

- Rok zastare kod produljenog kaznenog djela teče od posljednje radnje poduzete u sastavu produljenog djela.¹⁸

- Nije u pravu žalitelj kad ističe povredu Kaznenog zakona jer nijedna takva povreda nije ostvarena. Optuženik je počinio jedno produljeno kazneno djelo zlouporabe opojnih droga, ovdje je riječ o tome da više radnji od kojih svaka donosi potpuno ostvarenje kaznenog zakonskog bića kaznenog djela iz čl. 173. st. 3. KZ/97 čini ipak samo jednu radnju i jedno djelo, pa kriminalna djelatnost optuženika koja je okončana nakon stupanja na snagu novog Kaznenog zakona opravdano je pravno kvalificirana upravo po tom novom Kaznenom zakonu, iako je on za optuženika nepovoljniji.¹⁹

Kao što smo naprijed naveli pitanje vremena počinjenja produljenoga kaznenog djela riješeno je odredbom članaka 8. stavka 2. KZ/11., a primjena blažega zakona člankom 3. stavkom. 4. KZ/11 u kojem je propisano da u koliko se za vrijeme počinjenja kaznenoga djela zakon izmjeni primijeniti će se zakon koji je bio na snazi u vrijeme dovršenja radnje.

To znači, da kad je produljeno kazneno djelo počinjeno u vrijeme važenja dvaju zakona primjenjuje se onaj zakon koji je bio na snazi kad je učinjeno zadnje djelo koje ulazi u sastav produljenog kaznenog djela neovisno o tome je li taj zakon u konkretnom slučaju stroži za počinitelja.

Time je kod produljenog kaznenog djela napravljen izuzetak od načela primjene blažega zakona jer se on ne primjenjuje uvijek.

Međutim, ako radnje od kojih je sastavljeno produljeno kazneno djelo po novom zakonu predstavljaju kazneno djelo, a po ranijem zakonu nisu bile predviđene kao kazneno djelo, onda mislimo da se novi kazneni zakon ne može primijeniti na radnje počinjene prije njegovog stupanja na snagu. Jednako tako ako pojedine radnje po novom kaznenom zakonu nisu inkriminirane kao kaznena djela, a po ranijem zakonu su to bile, onda se protiv počinitelja produljenog kaznenog djela ne može pokrenuti postupak ni za ranije počinjenu radnju jer ona po novom zakonu ne predstavlja kazneno djelo.

¹⁶ Iz odluke VSH, KŽ-658/79 od 12. veljače 1980.

¹⁷ Iz odluke VSRH, III Kr-76/04 od 8. prosinca 2004.

¹⁸ Iz Zbirke sudskih odluka od 8. veljače 1983.

¹⁹ Iz odluke VSRH, KŽ-335/01 od 16. svibnja 2001.

3.5. Izuzetak od načela primjene blažega zakona kod vremenskih zakona

Temporalni ili vremenski zakoni kao što sam naziv kaže su zakoni koji traju određeno vrijeme zbog nekih posebnih okolnosti, pa kad te okolnosti prestanu takvi zakon prestaje važiti.

Stariji Kazneni zakoni nisu imali nikakvu odredbu o temporalnom zakonu nego je ona unesena tek u novi Kazneni zakon (KZ/11.) u članka 3. stavak 5. u kojem je propisano da zakon koji je na snazi samo za određeno vrijeme primijenit će se na kaznena djela počinjena u tom vremenu i nakon njegova prestanka važenja ako zakonom nije drukčije propisano.

Ovom odredbom u KZ/11. unesen je još jedan izuzetak od načela primjene blažega zakona jer se u tome slučaju na počinitelja primjenjuje zakon koji je u času suđenja prestao važiti.

Svrha ove odredbe je da se počinitelji onemoguće kršiti odredbe vremenskog zakona pred kraj njegovog trajanja u kojem slučaju bi mogli biti sigurni da sud neće moći donijeti pravomoćnu presudu prije nego je zakon prestao važiti.

Koliko nam je poznato u sudskoj praksi smo imali takvu situaciju prije više od 30 godina kada je bila donesena Uredba o ograničavanju prometa motornog benzina i dizel goriva. Zbog nestašica goriva ona je omogućavala kupcima kupnju motornog benzina samo uz predočenje odgovarajućeg bona, međutim na benzinskim pumpama radnici su prodavali veću količinu od dopuštene i bez propisanih bonova, zbog čega su bili optuženi za zlouporabu položaja i ovlaštenja iz članka 222. stavka 1. Krivičnog zakona Republike Hrvatske,²⁰ pa je sud uzeo da se prestankom važenja navedene Uredbe takvo ponašanje prestalo smatrati kaznenim djelom, što će sada biti onemogućeno.²¹

Međutim, ukidanje nekoga kaznenog djela, koje očito nije tako važno kad je imalo ograničeni rok trajanja, ipak je ostala prekršajna odgovornost, pa mislim da unošenje stavka 5. u članak 3. KZ/11. i nije bilo neophodno, no volju zakonodavca valja poštovati.

3.6. Izuzetak od načela primjene blažega zakona onda kad je to izričito u zakonu propisano.

U novom Kaznenom zakonu je na više mjesta propisano da se primjenjuju odredbe toga zakona na koji način su uklonjene neke od dilema oko toka koji zakon primijeniti, kao što je npr, kod zastare kada se zastarni rokovi izmjene ili kod izvršenja kaznenopravnih sankcija.

3.6.1. Primjena odredbi o rokovima zastare - članak 86. KZ

Primjena blažega zakona opće je pravilo, no izuzetak od načela primjene blažega zakona može biti u zakonu i izričito propisan, kao što je predviđeno u članak 86. KZ koji nosi naziv - Primjena rokova zastare

²⁰ "Narodne novine", br: 25/77., 50/78., 25/84., 52/87., 43/89., 8/90., 9/91., 33/92., 39/92., 77/92. i 91/92.)

²¹ Iz odluke VSH, IV Kž-166/85.

U slučaju promjene roka zastare propisano je da će se primijeniti rokovi zastare iz novoga zakona, što je danas KZ/11, pa i onda kada su oni duži i nepovoljniji za počinitelja. Prema sudskoj praksi to će doći u obzir samo onda ako u času stupanja na snagu KZ/11 već nije nastupila zastara.

Prije stupanja na snagu te odredbe vodile su se velike rasprave o tome kakve su prirode odredbe o zastari, je li ona materijalno pravne (jer je smještena u kaznenom zakonu) ili procesno pravne prirode (jer se bavi pitanjima rokova) ili je pak riječ o mješovitoj prirodi ovog pravnog instituta.

Jedni smatraju da se novi, dulji zastarni rokovi ne bi mogli primijeniti na počinitelja, dok drugi misle da se dulji zastarni rokovi mogu primijeniti premda su nepovoljniji, jasno ako u času izmjene zakona već nije nastupila zastara po starom zakonu. U tome pravcu išla je i starija praksa sudova, pa je Vrhovni sud Republike Hrvatske na sjednici Kaznenog odjela 11. studenoga 2006. donio je pravno shvaćanje koje glasi:

Odredbe čl. 1. i čl. 2. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine broj 71/06 od 28. lipnja 2006.), primijenit će se na pojedino kazneno djelo, ako u trenutku stupanja na snagu (1. listopada 2006.) toga Zakona nije nastupila zastara kaznenog progona ili zastara izvršenja kazne.

Međutim, primjene zastarnih rokova u slučaju njihove izmjene danas su riješena odredbom članka 86. KZ koji predviđa da u koliko se prije nastupa zastare kaznenog progona ili zastare izvršenja kazne promijeni rok zastare, primijenit će se zastarni rokovi novog zakona.

○ Ispravno okrivljenik u žalbi ističe da je prvostupanjski sud svojom odlukom kojom je isti proglašen krivim povrijedio Kazneni zakon, budući da je u konkretnom slučaju nastupila tzv. relativna zastara kaznenog progona. Naime, okrivljenik je u ovom postupku proglašen krivim zbog kaznenog djela krivotvorenja isprave iz čl. 311. st. 1. i 2. KZ/97 koje je počinjeno 28. srpnja 2006., a za koje djelo je bila predviđena kazna zatvora u trajanju od šest mjeseci do pet godina. Odredbom čl. 19. alineja 4. KZ/97 propisano je da se kazneni progon ne može poduzeti kad protekne 5 godina za kazneno djelo s propisanom kaznom težom od 3 godine zatvora, time da je odredba čl. 20. st. 3. istog zakona propisivala da se zastara prekida svakom postupovnom radnjom koja se poduzima radi kaznenog progona počinitelja zbog počinjenog kaznenog djela. Kako to proizlazi iz podataka u spisu, prva postupovna radnja u ovom postupku poduzeta je tek u kolovozu 2014., budući da se podnošenje kaznene prijave (koja je podnijeta neposredno Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu dana 26. lipnja 2014.), ne može smatrati postupovnom radnjom, a osim toga i kaznena prijava je podnijeta izvan zakonom predviđenog zastarnog roka od 5 godina, budući da se datum određenih pismena upućenim državnim organima smatra, ukoliko je pismeno upućeno običnom poštanskom pošiljkom, danom kada je isto zaprimljeno kod tog organa, a ne datum kada je isto sačinjeno. Prema tome, očigledno je da je zastara kaznenog progona u smislu gore citiranih zakonskih odredbi nastupila dana 28. srpnja 2011. Točno je da je sada odredbom čl. 86. KZ/11 propisano da ako se prije nastupa zastare kaznenog progona primijeni rok zastare, primijenit će se zastarni rokovi novog zakona, što međutim znači da ukoliko relativna zastara nije nastupila, da će se primijeniti rokovi novog zakona, što u ovoj situaciji nije slučaj. Stoga

je valjalo žalbu okrivljenika prihvatiti i pobijanu presudu preinačiti te protiv okrivljenog D. M. odbiti optužbu, kako je to učinjeno u izreci ove drugostupanjske presude.²²

○ Nije u pravu žalitelj kada u žalbi navodi da je prvostupanjski sud neosnovano utvrdio da nije nastupila zastara izvršenja kazne, ako se ima u vidu nastup relativne zastare izvršenja kazne za kazneno djelo iz čl. 318. st. 1. i 3. KZ/97. Naprotiv, pravilno je prvostupanjski sud zaključio da se uzima u obzir apsolutni protek zastarnog roka za izvršenje kazne koji bi po KZ/97 istekao nakon deset godina od pravomoćnosti presude, dakle 12. srpnja 2015. Kako je dana 1. siječnja 2013. stupio je na snagu Kazneni zakon (NN, br: 125/11 i 144/12 - dalje u tekstu KZ/11) koji u čl. 86. predviđa da ako se prije nastupa zastare kaznenog progona ili zastare izvršenja kazne promjeni rok zastare, primijenit će se zastarni rokovi novog zakona, to će slijedom navedene zakonske odredbe za kazneno djelo iz čl. 318. st. 1. i 3. KZ/97 koja ima pravni kontinuitet u odredbi čl. 315. st. 1. i 4. KZ/11 zastara izvršenja kazne nastupiti 12. srpnja 2020. Kako Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao sud drugog stupnja, ispitujući prvostupanjsku presudu po službenoj dužnosti u skladu s odredbom čl. 476. st. 1. toč. 1. i 2. ZKP/08, nije našao da bi bila ostvarena bitna povreda odredaba kaznenog postupka na koju se pazi po službenoj dužnosti, a niti povreda kaznenog zakona na štetu osuđenika, to je po odredbi čl. 482. ZKP/08 presudio kao u izreci.²³

3.6.2. Primjena odredbi o izvršenje kaznenopravnih sankcija prema odredbi iz članka 384. stavak 1. KZ

Drugi izuzetak koji je u zakonu izričito propisan je onaj iz članka 384. stavka 1. KZ u kojem je propisano da će se izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih sukladno odredbama Kaznenog zakona i drugih posebnih propisa iz članka 381. stavka 1. ovoga Zakona, čije izvršenje nije započelo ili je u tijeku, provoditi sukladno odredbama ovoga Zakona od dana njegova stupanja na snagu, tj. od 1. siječnja 2013.

To znači da se izvršenje kaznenopravnih sankcija koje su donesene prema zakonima koji su prestali važiti, a koje nisu izvršene jer je izvršenje nije ni započelo ili je u tijeku izvršavati će se prema odredbama novog Kaznenog zakona.

Međutim, ova odredba u sudskoj primjeni naišla je na dosta poteškoća ovisno o tome o kojim kaznenopravnim sankcijama je riječ. Kada je riječ o opozivu uvjetne osude zbog neizvršavanja posebnih obveza valja voditi računa o tome da su mijenjane i odredbe članka 58., a i članak 62. KZ/11.

Druga stvar o kojoj valja voditi računa je ta da kod primjene odredbi o izvršavanju kaznenopravnih sankcija ne dolazi u obzir primjena odredbe članka 3. KZ/11 jer se te odredbe primjenjuju do pravomoćnosti presude, a ne i u tijeku izvršenja kaznenopravnih sankcija.

Prema odredbi članka 384. stavka 1. KZ/11 izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih sukladno odredbama kaznenog zakona i drugih posebnih propisa iz članka 381. stavka 1. KZ/11, čije izvršenje nije započelo ili je u tijeku, provodit će se sukladno odredbama KZ/11 od dana njegova stupanja na snagu, tj od 1. siječnja 2013., a sud

²² Iz odluke Županijskog suda u Zagrebu, KŽ-800/15 od 13. listopada 2015.

²³ Iz odluke VSRH, I KŽ-772/13 od 21. siječnja 2014.

je dužan primijeniti onu Novelu Kaznenog zakona koja je bila na snazi prije isteka roka za izvršenje obveze iz članka 62. KZ, kao što se navodi u odluci koja slijedi:

"Budući se, kao što je već prethodno rečeno, u čl. 384. st. 1. KZ/11 propisuje da će se izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih sukladno odredbama kaznenog zakona i drugih posebnih propisa navedenih u čl. 381. st. 1. KZ/11, koji su važili do stupanja na snagu KZ/11 provoditi sukladno odredbama KZ/11 od dana njegovog stupanja na snagu, to je u ovom predmetu opoziva uvjetne osude, budući je o prijedlogu za opoziv uvjetne osude prvostupanjski sud odlučivao nakon što je dana 1. siječnja 2013. stupio novi KZ/11, valjalo primijeniti novi KZ/11, međutim ne na temelju čl. 3. st. 2. KZ/11, kako to pogrešno smatra prvostupanjski sud, već na temelju čl. 384. st. 1. KZ/11. Međutim, premda je u konkretnom slučaju (iako iz pogrešnih razloga) pravilno primijenjen novi KZ/11, državni odvjetnik u žalbi s pravom upire da je prvostupanjski sud propustio uočiti da je u međuvremenu KZ/11 izmijenjen („Narodne novine“ broj 56/15 i 61/15,) između ostalog i u odredbi iz čl. 58. st. 8., na način da se uvjetna osuda ne može opozvati nakon što je proteklo godinu dana (ranije šest mjeseci) od isteka roka određenog za izvršenje obveza iz čl. 62. citiranog zakona. Budući iz razloga koji su prethodno već obrazloženi u konkretnom slučaju ne dolazi u obzir primjena odredbe iz čl. 3. KZ/11 (primjena blažeg zakona), već se primjenjuje čl. 384. st. 1. KZ/11 prema kojem se izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih prema odredbama kaznenog zakona i drugih posebnih propisa iz čl. 381. st. 1. KZ/11, čije izvršenje nije započelo ili je u tijeku, provodi sukladno odredbama KZ/11 od dana njegova stupanja na snagu, valjalo je u konkretnom slučaju primijeniti KZ/11 (čiji sastavni dio su i sve njegove kasnije izmjene i dopune) koji je bio na snazi u trenutku donošenja odluke o opozivu uvjetne osude, konkretno KZ/11 („Narodne novine“ br: 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15), a kako to s pravom u žalbi smatra državni odvjetnik. Međutim, kako je predmetna presuda Općinskog suda u Čakovcu broj K-536/10-26 od 11. rujna 2013., kojom je osuđeniku određena obveza naknade štete oštećenima u roku od 10 mjeseci od pravomoćnosti iste, postala pravomoćna dana 21. prosinca 2013., to je rok za udovoljenje navedenoj obvezi istekao 21. listopada 2014., a što znači da je s danom 21. listopada 2015. istekao i rok nakon kojeg se sukladno odredbi iz čl. 58. st. 8. KZ/11 („Narodne novine“ br: 125/11, 144/12, 56/15 i 61/15) više ne može opozvati uvjetna osuda zbog neizvršenja obveze iz čl. 62. citiranog zakona (godinu dana od isteka roka za izvršenje obveze), to žalba državnog odvjetnika u konkretnom slučaju nije osnovana.²⁴

Kod primjene odredbe iz članka 384. stavka 1. KZ javila se i daljnja poteškoća koja se sastojala u tome da su sudovi ponekad primjenom ove odredbe kaznu zatvora ili novčanu kaznu zamjenjivali radom za opće dobro, a što nije moguće naknadno mijenjati jer je riječ o meritornom dijelu pravomoćne presude koji se može mijenjati jedino izvanrednim pravnim lijekom, a ne u postupku izvršenja.²⁵

²⁴ Županijski sud u Varaždinu, KŽ-460/15-4 od 21. listopada 2015.

²⁵ Odluka o zamjeni kazne zatvora (ili novčane) radom za opće dobro predstavlja meritorni dio pravomoćne presude kojom se optuženika proglašava krivim i osuđuje te ju nije moguće naknadno mijenjati, osim u postupcima posebno propisanim kazneno postupovnim odredbama. Kaznene sankcije izvršavaju se na temelju pravomoćnih odluka u onom obliku i opsegu kako je to odredio sud stoga u postupku izvršenja pravomoćno izrečenu kaznu zatvora nije moguće „pretvoriti“ u rad za opće dobro, pa se na konkretni slučaj ne primjenjuje odredba članka 384. stavak 1. KZ/11. Okolnosti koje osuđenik iznosi u svojoj žalbi, a tiču se počinjenja kaznenog djela i ocjene da li će izrečena kazna zatvora u trajanju od 10 mjeseci postići svrhu kažnjavanja, nisu odlučne povodom odlučivanja o ovoj žalbi. Te je okolnosti razmatrao drugostupanjski sud kada je odlučivao o žalbi optuženika/osuđenika/ podnesenoj protiv prvostupanjske presude. Stoga ih ovaj drugostupanjski sud i nije razmatrao jer na to i nije ovlašten povodom odlučivanje o ovoj žalbi. (Iz odluke VSRH, I KŽ-Us-92/13-4 od 29. listopada 2013.)

3.6.3. Primjena odredbi o izvršenje kaznenopravnih sankcija prema odredbi iz članka 384. stavak 2. KZ.

Treći izuzetak koji je u zakonu izričito propisan je onaj iz članka 384. stavka 2. KZ prelaznih i završnih odredbi toga zakona nakon I. Novele.

Kada je donesen i objavljen novi Kazneni zakon u njemu je članka 384. KZ imao samo jedan stavak. Prema njemu pravomoćne još uvijek ne izvršena kazna, bilo da izvršenje još nije ni započelo ili je u tijeku, a koje su izrečene po starome zakonu, nakon 1. siječnja 2013. uvijek će se izvršavati po novom KZ.

Međutim, Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona od 14. prosinca 2012. – I. Novelom²⁶ u odredbu članka 384. KZ dodan je novi stavak 2. u kojem se navodi:

Iznimno od stavka 1. ovoga članka na kazne koje su izrečene ili se izvršavaju sukladno odredbama Kaznenog zakona iz članka 381. stavka 1. točke 1. primjenjuju se odredbe o uvjetnom otpustu tog Zakona.

Odredba iz stavka 2. propisuje primjenu odredbi o uvjetnom otpustu prema KZ/97 na kazne koje su izrečene ili se već izvršavaju po tome zakonu. Što znači da će o uvjetnim otpustima za te kazne odlučivati Povjerenstvo za uvjetne otpuste, a za kazne koje budu izrečene prema ovome Zakonu odlučivati će sudac izvršenja.

Zašto je zakonodavac propisao ovu iznimku i uveo dualizam u postupanju samo za uvjetni otpust nije nam poznato. Mislimo da za to ne postoje opravdani razlozi jer o uvjetnom otpustu nakon toga odlučuju dva potpuno različita tijela, Povjerenstvo za uvjetne otpuste, na čije odluke osuđenici ne mogu podnijeti žalbu i vijeće županijskog suda na čije odluke je žalba dopuštena.

Zbog ovakvog propisivanja nadležnosti za odlučivanje o uvjetnom otpustu dešavalo se i to da je o njemu odluku donijelo nenadležno tijelo, pa je takao Vrhovni sud u svojoj odluci,²⁷ po službenoj dužnosti ukinuo pobijano rješenje i naveo:

„Ispitivanjem prvostupanijskog rješenja po službenoj dužnosti u skladu s odredbom čl. 494 st. 4 ZKP/08 utvrđeno je da rješenje nije donijelo ovlašteno tijelo. Odredba čl. 17 ZIKZ predviđa da se na kazne koje su izrečene ili se izvršavaju na temelju odredbi Kaznenog zakona („Narodne novine“, broj 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03 – Odluka Ustavnog suda, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 i 57/11 – dalje u tekstu: KZ/97) primjenjuju odredbe o uvjetnom otpustu iz Zakona o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“, broj 128/99, 55/00, 59/00, 129/00, 59/01, 67/01, 11/02, 190/03, 76/07, 27/08, 83/09, 18/11, 48/11, 125/11 - u daljnjem tekstu ZIKZ-I) koje određuju da o uvjetnom otpustu odlučuje Povjerenstvo za uvjetni otpust. Također, odredba čl. 384 st. 2 KZ/11 predviđa da se na kazne koje su izrečene ili se izvršavaju na temelju odredbi KZ/97 primjenjuju odredbe o uvjetnom otpustu tog zakona (čl. 55 KZ/97) a koje upućuju na primjenu ZIKZ I. Kako je zatvorenik M. T. osuđen i na izdržavanju je jedinstvene kazne zatvora od pet godina i četiri mjeseca za kaznena djela iz čl. 217 st. 1 c u vezi čl. 216 st. 1 KZ/97 i čl. 122 st. 1 KZ/97, to o

²⁶ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (NN, 144/12 od 21. prosinca 2012.)

²⁷ Iz odluke VSRH, I KŽ-443/15 od 25. kolovoza 2015.

uvjetnom otpustu na temelju citiranih zakonskih odredbi odlučuje Povjerenstvo nadležno za uvjetni otpust, a ne vijeće za uvjetni otpust županijskog suda na čijem se području nalazi zatvor ili kaznionica, u konkretnom slučaju vijeće Županijskog suda u Sisku. Stoga je primjenom odredbe čl. 494 st. 4 ZKP/08 valjalo po službenoj dužnosti ukinuti prvostupanjsko rješenje, zbog čega je žalba zatvorenika koja je podnesena iz drugih žalbenih razloga, bespredmetna.“

II. NEKI DRUGI IZUZECI OD OPĆIH PRAVILA

Osim izuzetaka od načela primjene blažega zakona u kaznenom zakonu su i mnogi drugi izuzeci koji su u KZ izričito navedeni ili su rezultat sudske prakse kroz primjenu pojedinih zakonskih rješenja na konkretne slučajeve.

Ovdje ćemo navesti neke od tih izuzetaka oko kojih je bilo neujednačene prakse sudova zbog čega je Vrhovni sud Republike Hrvatske donio više pravnih shvaćanja ili zaključaka.

1. Izuzeci od načela alternativiteta, od toga da se u istoj odluci mora u cijelosti primjene isti zakon - stari ili novi.

Kod odlučivanja o primjeni blažega zakona postavlja se pitanje mora li se na kazneno djelo i počinitelja u cijelosti primijeniti jedan zakon, bilo stari bilo novi ili je dopušteno u istoj odluci za jedno kazneno djelo kombinacija dva ili više zakona.

Mišljenja pravnih teoretičara, a i praktičara oko toga pitanja nisu podudarna, no u sudskoj praksi, prije donošenja KZ/11, bilo je opće prihvaćeno mišljenje da nakon utvrđivanja koji je zakon blaži sud mora u cijelosti primijeniti taj blaži zakon, što znači da je vrijedilo načelo alternativiteta koje isključuje mogućnost kombinacije staroga i novoga zakona.

Međutim, od toga pravila sudska praksa je prihvatila postojanje nekoliko iznimki tako da je ponekad bila dopušтана kombinacija starog i novog zakona u istoj odluci. Ti izuzeci se i danas primjenjuju, no u izreci presude to nije izričito napisano nego se najčešće nalazi u obrazloženju odluke, kao što se vidi iz primjera koji slijede:

1.1. Prvu iznimku od primjene načela alternativiteta imali smo u slučajevima kada je po starom zakonu bio propisan niži minimum kazne, a viši maksimum, a po novom zakonu viši minimum propisane kazne, a niži minimum. U takvom slučaju sudovi će primijeniti stari zakon s blažom propisanom minimalnom kaznom, s tim da neće izreći višu kaznu od one propisane u novom zakonu.

Takav se slučaj prvi puta pojavio kod teškog kaznenog djela protiv sigurnosti javnoga prometa iz članka 161. stavka 4. KZRH nove odredbe u članku 272. stavaka 1. i 4. KZ/97, kada je trebalo odlučiti koji je zakon za počinitelja blaži zbog čega je doneseno pravno shvaćanje koje se u nastavku citira:

Teško kazneno djelo protiv sigurnosti javnoga prometa iz čl. 161. st. 4. KZRH blaže je za počinitelja od odredbe kaznenog djela izazivanja prometne nesreće iz članka 272. st. 4. KZ (NN br. 110/97). Teško kazneno djelo protiv sigurnosti javnoga prometa iz čl. 161. st. 4. u

vezi sa čl. 156. st. 1. i 3. KZRH počinjeno prije stupanja na snagu Kaznenog zakona (NN br. 110/97) tj. Prije 1. siječnja 1998. godine, u pravilu će se označiti po istom zakonskom propisu. Naime, kazneno djelo izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. st. 4. KZ, prema visini zapriječene kazne, nije blaže. Prilikom izricanja kazne za to kazneno djelo sudovi će voditi računa da se počinitelju tog djela ne izrekne kazna zatvora u trajanju duljem od pet godina, koliko je posebnim maksimumom zapriječeno za kazneno djelo iz čl. 272. st. 4. KZ. Prilikom procjene blažeg zakona, s obzirom na visinu zapriječene kazne, treba voditi računa o okolnostima svakoga konkretnog slučaja uzimajući pritom u obzir sve činjenice i okolnosti koje počinitelja kaznenog djela mogu staviti u povoljniji položaj. Budući da za kazneno djelo iz čl. 161. st. 4. KZRH nije propisan posebni minimum kazne, to znači da vrijedi opći zakonski minimum od 15 dana zatvora, dok je za kazneno djelo iz čl. 272. st. 4. KZ zapriječen posebni minimum kazne u trajanju od šest mjeseci zatvora, i to bez obzira na činjenicu što je po novom zakonu blaži posebni maksimum od pet godina zatvora, stari je zakon blaži s obzirom na to da su sve odredbe o izricanju vrste kazne i mogućnosti ublažavanja kazne vezane upravo za visinu najmanje zapriječene kazne. Tako je za kazneno djelo iz čl. 161. st. 4. KZRH moguće izreći minimalnu kaznu zatvora u trajanju od 15 dana, a bez postojanja posebnih olakotnih okolnosti, dok je za kazneno djelo iz čl. 272. st. 4. KZ, samo uz postojanje posebno izraženih olakotnih okolnosti, moguće izreći kaznu do 30 dana zatvora. Nadalje, za kazneno djelo iz čl. 161. st. 4. KZRH moguće je počinitelju izreći novčanu kaznu uz primjenu odredaba o ublažavanju, dok počinitelju kaznenog djela iz čl. 272. st. 4. KZ novčanu kaznu uopće nije moguće izreći. Što se tiče ostalih kaznenih sankcija (uvjetne osude i sudske opomene), oba kaznena djela su izjednačena. U odnosu, pak, na posebni maksimum propisane kazne zatvora u trajanju od osam godina za kazneno djelo iz čl. 161. st. 4. KZRH i kazne zatvora u trajanju od pet godina za kazneno djelo iz čl. 272. st. 4. KZ, stari i novi zakon ne propisuju posebne odredbe koje bi utjecale na izbor vrste i visine kazne. Iz izloženoga proizlazi da u situaciji kad ne postoje neke druge konkretne okolnosti za koje novi zakon veže nastup određenih povoljnijih posljedica za počinitelja, npr. nastup apsolutne zastare kaznenoga gonjenja ili posebnu osnovu oslobođenja od kazne i sl., tada je blaži stari zakon u odredbi čl. 161. st. 4. KZRH, jer pruža veću mogućnost blažega kažnjavanja počinitelja. A činjenica što je u novom zakonu zapriječen blaži posebni maksimum kazne, cijenit će se počinitelju tako što mu se u konkretnom slučaju za kazneno djelo iz čl. 161. st. 4. KZRH de facto neće izreći kazna zatvora u trajanju duljem od pet godina.²⁸

Praksa sudova je prihvatila gornje pravno shvaćanje pa je ono primjenjivano kod odlučivanja o primjene blažega zakona, a što je vidljivo iz više odluka, od kojih jednu navodimo.

○ Neovisno o strože propisane maksimumu kazne do osam godina zatvora za kazneno djelo iz čl. 161. st. 4. KZRH, relevantna je okolnost da za to kazneno djelo nema propisanog posebnog minimuma kazne, što znači da je bez postojanja posebno olakotnih okolnosti počinitelju moguće izreći kaznu zatvora u trajanju od 15 dana, za razliku od kaznenog djela iz čl. 272. st. 1. i 4. KZ za koje je zapriječen posebni minimum kazne u trajanju od šest mjeseci zatvora, što znači da se tek po utvrđenju posebno izraženih olakotnih okolnosti počinitelju može izreći kazna zatvora u trajanju od 30 dana. Slijedom toga, počinitelju kaznenog djela iz čl. 161. st. 4. KZRH moguće je izreći i novčanu kaznu uz primjenu odredaba o ublažavanju, dok je to kod kaznenog djela iz čl. 272. st. 1. i 4. KZ po zakonu nemoguće. Slijedom toga proizlazi da, u situaciji kad ne postoje neke druge konkretne okolnosti za koje novi zakon

²⁸ Pravno shvaćanje s jednice Kaznenog odjela VSRH od 9. veljače 1999.

veže nastup određenih povoljnijih posljedica za počinitelja, kao npr. nastup apsolutne zastare kaznenog gonjenja ili posebna osnova oslobođenja od kazne, tada je stari zakon u odredbi čl. 161. st. 4. KZRH blaži, jer pruža sudu veće mogućnosti izricanja blažih sankcija, dok će se činjenica što je u novom zakonu zapriječen blaži posebni maksimum kazne cijeni počinitelju tako što mu se u konkretnom slučaju neće izreći kazna zatvora u duljem trajanju od pet godina.²⁹

1.2. Drugu iznimku imamo kod počinjenja kaznenih djela u stjecaju kada je moguće je da je za jedno kazneno djelo blaži stari zakon, a za drugo novi zakon. U tome slučaju kaznena djela će se pravno kvalificirati svako po onome zakonu po kome je to konkretno djelo blaže za počinitelja, no odredbe o izricanju jedinstvene kazne primijeniti će se prema odredbama novoga zakona.³⁰

U obrazloženju toga Pravnoga shvaćanja iz 1977. godine se navodi da se na prednje razmatranje nadovezuje i pitanje koji se propisi o stjecaju krivičnih djela moraju primijeniti kad je npr. za jedno od djela u stjecaju izvršena prekvalifikacija sa staroga zakona na novi propis dok je u pogledu drugoga zadržana ranija kvalifikacija po starom zakonu. Uzimalo se ranije, a nema razloga da se sada takva praksa mijenja, da se u navedenim slučajevima stjecaja krivičnih djela jedinstvena kazna izriče po pravilima o stjecaju koja predviđa novi zakon (čl. 48. KZJ). To je, također, jedna od neophodnih iznimki od naprijed istaknutog pravila da se novi, odnosno stari zakon primjenjuje u cjelini.

Ovaj izuzetak od toga da se primjeni jednog zakona na istog počinitelja za više djela za koje se istodobno sudi nije izmijenjen ni u novijoj sudskoj praksi, koju navodimo.³¹

1.3. Treći (možemo reći uvjetni) izuzetak od načela alternativiteta imamo kod primjene sigurnosnih mjera u situaciji kada je za kazneno djelo povoljniji jedan zakon, a istodobno je po drugom zakonu za počinitelja povoljnije izricanje sigurnosne mjere jer je npr. kraćega trajanja.

O tome izuzetku nije doneseno pravno shvaćanje ali su sudovi primijenili novi zakon po kojem je propisana kraća kazna, a za sigurnosnu mjeru su također primijenili isti zakona ali duljinu trajanja sigurnosne mjere su ostavili jednaku kao što je bila izrečena po starome zakonu jer je to za počinitelja povoljnije.

Slična situacija se ponovno pojavila kod kaznenog djela protiv sigurnosti prometa iz članka 161. (188.) stavak 2. KZRH za koje je bila propisana kazna zatvora najmanje tri godine. Isto kazneno djelo u novom zakonu je u članku 272. stavku 3. KZ/97 s propisanom kaznom zatvora od tri do 10 godina. Sud je tada zaključio da je odredba novoga zakona blaža.

²⁹ Iz odluke VSRH, I Kž-470/01 od 28. studenog 2001.

³⁰ Pravno shvaćanje sjednice Kaznenog odjela VSH od 23. rujna 1977.

³¹ Izložena okolnost, kao i posljedica djela u vidu trajnog psihičkog narušenja zdravlja oštećenice te potreba za stalnim psihijatrijskim praćenjem i liječenjem, po ocjeni ovog drugostupanjskog suda ukazuju na potrebu utvrđenja strože kazne zatvora za kazneno djelo iz čl. 192. st. 3. KZ/97 u trajanju od šest godina, dok je za kazneno djelo iz čl. 177. st. 2. KZ/11 trebalo prihvatiti po prvostupanjskom sudu utvrđenu kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i optuženiku primjenom odredaba o stjecaju iz čl. 51. st. 1. KZ/11 izreći jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od sedam godina i šest mjeseci, te mu u tu kaznu uračunati i vrijeme provedeno u istražnom zatvoru od 13. svibnja 2012. pa nadalje, jer će se, po ocjeni ovog drugostupanjskog suda, samo tako prethodno utvrđenim kaznama zatvora za svako pojedino kazneno djelo, te izrečenom jedinstvenom kaznom zatvora ostvariti svi vidovi i svrhe kažnjavanja iz čl. 41. KZ/11. (Iz odluke VSRH, Kžm-8/13-4 od 23. svibnja 2013.)

Istodobno, uz ovo kazneno djelo često se primjenjivala sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom koja se prema odredbi članka 63. (68.) OKZRH mogla izreći u trajanju od tri mjeseca do pet godina, a prema odredbi članka 78. stavka 3. KZ/97 u trajanju od jedne do 10 godina, no sud je sigurnosnu mjeru također izricao po novom zakonu iako je ona po njemu stroža, ali je dulji mjere ostavio po starom zakonu, kao što vidimo iz odluke koje navodimo.³²

Je li ovakav način postupanja bio najoptimalnije teško je danas reći. Čini nam se da bi bilo bolje da se sud odlučio za čisti izuzetak od načela alternativiteta i da je sigurnosnu mjeru izreko po starom zakonu. Međutim, iz toga perioda imamo i odluke u kojima je sud za kazneno djelo iz područja prometa primijenio novi zakon zbog blaže propisane kazne, a da o sigurnosnoj mjeri nije ništa rekao, pa je ona ostala po starom zakonu, što je za počinitelja bilo povoljnije.

2. Propisani izuzetak kada se imovinska korist ne mora oduzeti - članak 5. KZ u svezi članka 77. stavka 6. KZ

Novi Kazneni zakon (KZ/11.), kada je riječ o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom, uveo je više novina. Jedna od njih je i odredba članka 5. KZ u kojoj je propisano da nitko ne može zadržati imovinsku korist ostvarenu kaznenim djelom, a ta odredba je podignu na rang načela jer je naziv članka 5. – Načelo oduzimanja imovinske koristi.

Međutim, u članku 77. stavku 6. KZ propisan je izuzetak od toga načela koja predviđa da sud može odlučiti da neće oduzeti imovinsku korist ali samo ako je ona neznatna i to je jedina zakonom propisan iznimka od općeg načela oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

Ovakvu odredbu KZ/97 nije poznavao, a sada sud ima mogućnost procijeniti koja je imovinska korist neznatna i hoće li primijeniti odredu članka 77. stavka 6. KZ.

○ Tako je sud u jednom slučaju utvrdio da protupravna imovinska korist od 1.200,00 kuna nije neznatna, a u svojoj odluci je naveo da je na nesumnjiv način utvrdio da je počinjenjem kaznenog djela okrivljenik ostvario imovinsku korist upravo u iznosu od 1.200,00 kn, jer taj iznos predstavlja vrijednost predmeta koji od okrivljenika nisu oduzeti i vraćeni oštećeniku, pa je shodno odredbi čl. 77. KZ/11 pravilno postupio prvostupajski sud kada je od okrivljenika tu ostvarenu protupravnu imovinsku korist oduzeo, na što ne utiče to

³² Pobijanom presudom Županijski sud u Bjelovaru oglasio je krivim opt. L. D. zbog kaznenog djela teškog djela protiv sigurnosti javnog prometa iz čl. 161. st. 2. KZRH u svezi s čl. 157. st. 1. KZRH, te ga na temelju čl. 161. st. 2. KZRH, primjenom čl. 38. toč. 2. i čl. 39. st. 1. toč. 1. OKZRH, osudio na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine. Na temelju čl. 63. st. 1. OKZRH optuženiku je izrečena sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom "B" kategorije za vrijeme od osam mjeseci. Ispitujući pobijanu presudu po službenoj dužnosti u smislu odredbe čl. 379. ZKP, ovaj sud nije našao da bi sud prvog stupnja počinio bitne povrede odredaba kaznenog postupka ili povrede kaznenog zakona na štetu optuženika. Međutim, kako je u međuvremenu stupio na snagu novi kazneni zakon, koji je blaži za počinitelja, to je u povodu žalbe optuženika sud preinačio pobijanu presudu u pravnoj oznaci djela, te je optuženika proglasio krivim zbog kaznenog djela izazivanja prometne nesreće iz čl. 272. st. 3. u vezi st. 1. KZ, jer se sada radi o kaznenom djelu blaže zapriječene kazne zatvora. Također, ovaj sud je preinačio pobijanu presudu i u odnosu na sigurnosnu mjeru, jer je odredba čl. 78. KZ povoljnija za optuženika. (Iz odluke VSRH, I Kž-383/97 od 6. ožujka 1997.)

što oštećenik ne postavlja imovinskopравни zahtjev. Upravo zbog toga od okrivljenika je imovinska korist oduzeta, a kako korist nije neznatna, nije dolazilo u obzir da se primjeni odredba čl. 77. st. 6. KZ/11, pa je žalba okrivljenika i u ovom dijelu neosnovana.³³

○ U drugom slučaju sud je zaključio da je imovinska korist od 150,00 kuna neznatna i da je ne treba oduzeti, a u obrazloženju odluke je naveo da je činjenica da višestruka osuđivanost ne ide u korist prilikom odmjeravanja kazne okrivljeniku te se radi o značajnoj otegotnoj okolnosti vezanoj za osobu okrivljenika. No, nasuprot tome okolnosti konkretnog događaja nisu tako tegobne jer se radi o više nepromišljenom djelovanju okrivljenika pod znatnim utjecajem alkohola i prisvajanju svega 150,00 kn. Zbog svega navedenog odmjerena kazna za kazneno djelo razbojništva u visini zakonskog minimuma čini se opravdanom. Iako državni odvjetnik ukazuje na propust prvostupanjskog suda da okrivljenika oduzme razbojništvom ostvarenu imovinsku korist od 150,00 kn, temeljem čl. 77. st. 6. KZ/11 sud može odlučiti da neće oduzeti imovinsku korist ako je neznatna, pa sukladno prethodno citiranom članku zakona ovaj sud je mišljenja kako nema potrebe za oduzimanje imovinske koristi od svega 150,00 kn, jer se radi o neznatnom iznosu.³⁴

3. Izuzetak od toga da se istom osuđeniku izrečene kazne moraju objediniti.

Opće je pravilo propisano u odredbi članka 489. stavku 1. točki 1. ZKP/08 da se pravomoćna presuda može preinačiti i bez obnove kaznenog postupka ako je u dvjema presuda ili u više presuda protiv istog osuđenika izrečeno više kazni, a nisu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u stjecađu. Od toga općega pravila postoje iznimke koje nastavno navodimo:

3.1. Objedinjavanje kazne nije moguće kada je izrečena kazna zatvora i djelomična uvjetna osuda.

Međutim, opće pravilo o izricanju jedinstvene kazne neće se primijeniti ako je isti osuđenik u jednoj presudi osuđen na kaznu zatvora, a u drugoj na kaznu zatvora koja je djelomice uvjetovana.

U tome pravcu je donesen Zaključak koji glasi: *Pravomoćna presuda se ne može preinačiti u odluci o kazni u obnovi kaznenog postupka (tzv. nepravna obnova) ako je jednom presudom izrečena kazna zatvora, a drugom djelomična uvjetna osuda.*³⁵

○ Ovaj zaključak Vrhovni sud Republike Hrvatske je prihvatio pa je odlučujući o žalbi na rješenje kojim je odbačen zahtjev za o preinačenje presude bez obnove kaznenog postupka u svojoj odluci naveo da je sud prvog stupnja pravilno, uz jasnu i dostatnu argumentaciju, utvrdio da se radi o prijedlogu osuđenika za preinačenje dvije pravomoćne presude time da je u jednoj osuđen na kaznu zatvora dok mu je u drugoj izrečena djelomična uvjetna osuda koja se ne smatra kaznom u smislu čl. 40. st. 1. Kaznenog zakona („Narodne novine“ br: 125/11,

³³ Iz odluke Županijskog sud u Osijeku, KŽ-286/14 od 27. lipnja 2014.

³⁴ Iz odluke Županijskog suda u Bjelovaru, KŽ-147/13 od 3. srpnja 2013.

³⁵ Zaključak sa sastanka predsjednika Kaznenih odjela Županijskih sudova s predsjednicama vijeća i službom evidencije Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 16. i 17. rujna 2015.

144/12, 56/15, 61/15; dalje u tekstu: KZ/11) već posebnom kaznenopravnom sankcijom i da stoga nema zakonskih uvjeta za objedinjenje kazni iz predmetnih pravomoćnih presuda.³⁶

○ Ovakvu praksu je prihvatio i županijski sud koji je u jednoj odluci je naveo da se u konkretnom slučaju kod osuđ. I. K. ne mogu primijeniti odredbe čl. 498. st. 1. toč. 1. ZKP, te da nisu ispunjeni uvjeti za tzv. nepravu obnovu kaznenog postupka, jer se ne radi o istovjetnim kaznama. Naime, nije sporno da je osuđ. I. K. presudom Županijskog suda u Šibeniku br. K-19/14 pravomoćno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine zbog kaznenog djela iz čl. 110. u svezi čl. 34. sve KZ, koju kaznu zatvora isti izvršava. Presudom Županijskog suda u Šibeniku br. KŽ-310/14, preinačena je u odluci o kazni prvostupanjska presuda Općinskog suda u Šibeniku, pa je I. K. istom osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od dvije godine i četiri mjeseca, u odnosu na koju je primijenjena djelomična uvjetna osuda, a temeljem odredbe čl. 57. KZ, s tim da neuvjetovani dio kazne zatvora iznosi godinu dana. Odmah je potrebno za napomenuti da se na navedeni neuvjetovani dio kazne zatvora ne mogu primijeniti odredbe o uvjetnom otpustu, a sve sukladno odredbi čl. 57. st. 4. KZ. Nadalje, po ocjeni ovog vijeća kada bi se prihvatio kao osnovan zahtjev osuđenog I. K., te se izvršilo spajanje neuvjetovanog dijela kazne zatvora u trajanju od jedne godine po presudi Županijskog suda u Šibeniku br. KŽ-310/14, sa pravomoćnom kaznom zatvora u trajanju od 3 godine po presudi Županijskog suda u Šibeniku br. K-19/14, to bi nedvojbeno rezultiralo novom jedinstvenom kaznom zatvora u trajanju preko tri godine zatvora, pa imajući u vidu i uvjetovani dio kazne zatvora po presudi Županijskog suda u Šibeniku br. KŽ-310/14, dovelo do „neke nove djelomično uvjetne osude“, što bi bilo u suprotnosti sa odredbama čl. 57. st. 1. KZ, s obzirom da u konkretnom slučaju ne bi niti postojali zakonom propisani uvjeti za izricanje djelomično uvjetne osude. Nadalje je za istaći da bi prihvaćanjem zahtjeva osuđ. I. K. za nepravu obnovu kaznenog postupka postala upitna i primjena odredbi o uvjetnom otpustu, sukladno čl. 59. st. 1. KZ, jer više ne bi bilo razvidno na koji se dio „nove jedinstvene kazne zatvora“ mogu, odnosno ne mogu, primijeniti odredbe o uvjetnom otpustu, a sve sukladno čl. 57. st. 4. KZ. Zbog svega naprijed iznijetog, ovo vijeće nalazi da se u konkretnom slučaju ne radi o istovjetnim kaznama, da nisu ispunjeni uvjeti za tzv. nepravu obnovu kaznenog postupka, pa je prijedlog osuđ. I. K. trebalo odbiti kao neosnovan.³⁷

3.2. Objedinjavanje kazne nije moguće kada je izrečena kazna zatvora i kazna tzv. supletornog zatvora.

Opće pravilo o izricanju jedinstvene kazne sud neće primijeniti u postupku tzv. neprave obnove kaznenog postupka jer sud ne može izreći jedinstvenu kaznu zatvora objedinjavajući zatvorsku kaznu iz jedne presude s kaznom iz druge presude koja je izrečena rješenjem u postupku prisilne naplate novčane kazne (tzv. supletorni zatvor).

U tome pravcu postoji široka sudska praksa, a Vrhovni sud Republike Hrvatske u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti je naveo da je u pravu je državni odvjetnik kada tvrdi da nije moguće provesti postupak neprave obnove kaznenog postupka objedinjavanjem kazni, ako je jedna od presuda novčana kazna, neovisno o tome je li ona u postupku izvršenja zamijenjena kaznom zatvora. Naime, da takva kazna tzv. supletornog zatvora nema karakter kazne zatvora u smislu čl. 53. Kaznenog zakona (NN, br: 110/97., 27/98., 50/00., 129/00.,

³⁶ Iz odluke VSRH, I Kžm-34/15 od 24. studenoga 2015.

³⁷ Iz odluke Županijskog suda u Šibeniku, Kv-39/15 od 17. ožujka 2015.

51/01., 111/03., 190/03. – odluka Ustavnog suda, 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11. – dalje u tekstu KZ/97.) vidljivo je već iz činjenice što ona nije izrečena presudom, već tek rješenjem kojim se novčana kazna izrečena presudom u postupku prisilnog izvršenja u smislu čl. 52. st. 2. KZ/97. zamjenjuje takvom zatvorskom kaznom upravo u smislu prisilnog izvršenja presudom izrečene novčane kazne. Presudom izrečena novčana kazna nije izgubila svoju samostalnost jer svako kasnije plaćanje takve novčane kazne u smislu čl. 52. st. 4. KZ/97. *ex lege* dovodi do razmjernog smanjenja takve kazne zatvora, a ako bi novčana kazna bila isplaćena u cijelosti došlo bi do obustave izvršenja takve zamjenske kazne zatvora. Prema tome uopće nije bilo moguće provesti postupak objedinjavanja zatvorskih kazni iz dvaju presuda sa kaznom zatvora koja je izrečena rješenjem u postupku prisilne naplate novčane kazne.³⁸

○ U drugom slučaju, također u povodu zahtjeva za zaštitu zakonitosti VSRH je u svojoj odluci naveo da opravdano državni odvjetnik ističe da je osuđ. F. V. jedino presudom Općinskog suda u Vukovaru od 13. svibnja 2009. broj K-168/09 izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od deset mjeseci (za kaznena djela iz čl. 129. st. 3. i čl. 318. st. 1. KZ/97), dok je drugim dvjema presudama (Općinskog suda u Vinkovcima od 15. listopada 2008. broj K-427/08 i Općinskog suda u Vinkovcima od 17. rujna 2008. broj K-399/08) bio osuđen na novčane kazne. Ove novčane kazne su naknadno, budući da nisu mogle biti naplaćene u postupku njihova izvršenja, posebnim rješenjima bile zamijenjene kaznama zatvora u smislu čl. 53. KZ/97. Drugim riječima, takve kazne predstavljaju mjeru koja se provodi u slučaju neizvršenja pravomoćne presude kojom je izrečena novčana kazna, pa se radi o tzv. supletornom zatvoru. To znači da u konkretnom slučaju F. V. nije presudama koje su bile preinačene u odluci o kazni bio osuđen na istovrsne kazne, koje bi omogućavale izricanje jedne jedinstvene kazne. Osim toga, i podatak da su izrečene novčane kazne zamijenjene u kazne zatvora rješenjima, a ne presudama, također upozorava da nisu bili ispunjeni uvjeti za nepravu obnovu iz čl. 498. st. 1. toč. 1. Zakon o kaznenom postupku („Narodne novine“ br: 152/08, 76/09, 80/11, 91/12 – odluka Ustavnog suda, 143/12, 56/13 i 145/13 - dalje u tekstu: ZKP/08). Slijedom iznesenog proizlazi da su presudom Općinskog suda u Vukovaru od 13. lipnja 2011. broj Kv-189/09 (K-168/09), kojom su u postupku neprave obnove preinačene uvodno navedene presude Općinskog suda u Vukovaru i (dvije) Općinskog suda u Vinkovcima, povrijeđene odredbe čl. 498. st. 1. toč. 1. i čl. 469. toč. 5. ZKP/08 (s obzirom da je odlukom o kazni prekoračena ovlast koju sud ima po zakonu), a time je učinjena povreda u korist okrivljenika jer je pobijanom presudom okrivljeniku odmjerena kraća jedinstvena kazna zatvora od triju kazni koje bi on, da nisu nezakonito objedinjene, kao pojedinačne, trebao izdržati. Kako je dakle, zahtjev za zaštitu zakonitosti podignut na štetu okrivljenika, trebalo je navedenu povredu samo utvrditi, ne dirajući pravomoćnu presudu, te presuditi kao u izreci na temelju čl. 513. st. 2. ZKP/08.³⁹

3.3. Objedinjavanje kazne nije moguće kada optuženiku u dvije presude nisu izrečene kazne nego rad za opće dobro kao zamjena za kaznu zatvora.

Kada su protiv istoga osuđenika izrečene dvije kazne koje su zamijenjene radom za opće dobro nisu ispunjeni uvjeti za tzv. nepravu obnovu kaznenog postupka u kome bi se one

³⁸ Vrhovni sud Republike Hrvatske Kzz-1/12-4 od 10. siječnja 2012.

³⁹ VSRH Kzz-13/2013-3 od 4. rujna 2013.

objedinile jer nije riječ o dvije kazne. Naime, prema odredbi iz članka 40. stavak 1. KZ/11 proizlazi da su kazne: novčana kazna, zatvor i dugotrajni zatvor, dok se sukladno stavku 6. istog članka KZ/11 rad za opće dobro izriče kao zamjena za kaznu zatvora ili novčanu kaznu.

○ Protivno navodima u osuđenikovoј žalbi, ovakav zaključak prvostupanjskog suda prihvaća i Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao sud drugog stupnja. Naime, člankom 498. stavak 1. točka 1. ZKP/08 propisano je da se pravomoćna presuda može preinačiti i bez obnove kaznenog postupka ako je u dvjema ili u više presuda protiv istog osuđenika izrečeno više kazni, a nisu primijenjene odredbe o stjecaju, dok je člankom 40. stavak 1. KZ/11 propisano da su kazne novčana kazna, zatvor i dugotrajni zatvor, dok se sukladno stavku 6. istog članka KZ/11 rad za opće dobro izriče kao zamjena za kaznu zatvora ili novčanu kaznu. Budući da u konkretnoj situaciji u odnosu na osuđenika postoje dvije pravomoćne presude kojima mu nisu izrečene kazne, nego rad za opće dobro kao zamjena za kaznu zatvora, to u konkretnoj situaciji, ni po ocjeni ovog suda, nisu ispunjeni uvjeti za primjenu odredbe članka 498. stavak 1. točka 1. ZKP/08. Tek ako bi pod zakonom propisanim uvjetima bilo određeno da se izrečena kazna koja je zamijenjena radom za opće dobro ima izvršiti, moglo bi doći do primijene članka 498. stavak 1. točka 1. ZKP/08.⁴⁰

4. Izuzeci od toga da se u istoj odluci, zbog načela jedinstva oba dijela zakona, mora primijeniti Opći dio i Posebni dio istoga zakona.

Sudska praksa, a i pravna teorija su uglavnom jedinstveni u tome da se treba primjenjivati novi ili stari zakon u cijelosti, odnosno da treba primjenjivati onaj zakon koji je u konkretnom slučaju u cijelosti blaži za počinitelja, a ne može se novi i stari zakon primjenjivati mješovito, Opći dio jednog, a Posebni dio drugog zakona. Takvo shvaćanje temelji se na načelu jedinstva općeg i posebnog djela kaznenog zakona.

O tome je doneseno i Pravno shvaćanje Vrhovnog suda koja glasi:

*Propisu o ublažavanju kazne i o izricanju uvjetne osude - zbog jedinstva općeg i posebnog dijela krivičnog zakona – slijede sudbinu pravne oznake i obratno.*⁴¹

U obrazloženju pravnoga shvaćanja se navodi da prilikom razmatranja svih spornih pitanja, a posebno u vezi s pitanjem koji će se propis o ublažavanju kazne i o uvjetnoj osudi primijeniti u slučaju prekvalifikacije nekoga djela s propisa bivšeg KZ na propise novog KZH – dali stari propisi iz čl. 42, 43. i 48. KZ ili novi iz čl. 42, 43, 52. i 53. KZJ, dotaknuto je opće prihvaćeno pravilo u teoriji kao i u dosadašnjoj sudskoj praksi da se prilikom izbora koji je između dva zakona blaži uvijek mora odlučiti samo za jedan od njih i to u cjelini. Drugim riječima, da se u pravili (osim izuzetaka koji se ovdje navode) ne mogu se koristiti istovremeno jednim dijelom odredbe staroga, a drugim dijelom odredbe novoga zakona, pa ni u kombinaciji posebnog dijela novog zakona i općega dijela staroga zakona i obratno.

Naime, budući da krivični zakon uvijek predstavlja jedinstvo općeg i posebnog dijela, u sadašnjem prijelaznom razdoblju kao stari zakon javlja se u takvoj cjelini opći i posebni dio KZ, a kao novi zakon javlja se opći i posebni dio KZ SFRJ ili opći i posebni dio republičkog i pokrajinskog krivičnog zakona. Prema tome, nema zakona koji bi se sastojao iz neke kombinacije staroga i novog.

⁴⁰ Iz odluke VSRH, I KŽ-643/14-4 od 27. studenoga 2014.

⁴¹ Pravno shvaćanje Krivičnog odjela VSH od 23. rujna 1977.

U skladu s izloženim nipošto se ne može, u pravilu, neko djelo pravno označiti sada po novom KZH, a po njemu kazna izricati primjenom propisa o ublažavanju ili uvjetovanju kazne iz bivšeg KZ uz opravdanje da bi inkriminacija iz posebnog djela KZ bila blaža, dok bi obrnuto odredbe o ublažavanju kazne i izricanju uvjetne osude iz staroga KZ za optuženike bile povoljnije. U takvom slučaju (naprijed je izneseno nekoliko primjera) čim su odredbe starog zakona o ublažavanju kazne i o izricanju uvjetne osude povoljnije za optuženika, nedvojbeno slijedi i da je taj stari zakon u cjelini blaži za optuženika od novoga, pa da s tog nema niti mjesta mijenjanju pravne oznake u posebnom dijelu.

Slijedeći naprijed navedeno Pravno shvaćanje išao je i Vrhovni sud koji u svojoj odluci navodi da je u pravu je žalitelj kada u žalbi ističe da je sud prvog stupnja povrijedio kazneni zakon, jer je kazneno djelo pravno označio po jednom kaznenom zakonu (KZRH), a prilikom ublažavanja kazne i izricanja uvjetne osude primijenio drugi kazneni zakon (KZ/97). Kako i prema mišljenju Vrhovnog suda, Posebni dio Kaznenog zakon mora pratiti Opći dio istog Zakona, sud prvog stupnja, primjenom KZ/97, primijenio je zakon koji se ne može primijeniti, i na taj način povrijedio kazneni zakon, kako to ističe i žalitelj u žalbi, zbog čega je Vrhovni sud i preinačio pobijanu presudu, kao pod toč. I.⁴²

Međutim, danas imamo izuzetak i od toga pravila jer je Vrhovni sud Republike Hrvatske u svojoj odluci potvrdio odluku sud prvoga stupnja koji je kod kaznenog djela – protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice primijenio odredbu KZ/97, a kaznu zatvora na koju je optuženik osuđen zamijenio je radom za opće dobro primjenom odredbi KZ/11. U obrazloženju sud je naveo:

„Prvostupanjski sud je izrečenu kaznu zatvora u trajanju šest mjeseci za kazneno djelo iz članka 177. stavka 1. KZ/97 optuženiku zamijenio radom za opće dobro sukladno odredbama članka 55. KZ/11. Time je istovremeno primijenio odredbe KZ/97 i KZ/11. Međutim, neovisno o tome, izvršenje rada za opće dobro izvršava se po odredbama KZ/11 u skladu s odredbom članka 384. stavka 1. KZ/11 koja propisuje da će se izvršenje kaznenopravnih sankcija pravomoćno izrečenih sukladno odredbama Kaznenog zakona i drugih posebnih propisa iz članka 381. stavka 1. ovoga Zakona, čije izvršenje nije započelo ili je u tijeku, provoditi sukladno odredbama ovoga Zakona od dana njegova stupanja na snagu. Stoga navedeno ne dovodi u pitanje odluku prvostupanjskog suda u pogledu izrečene kazne po odredbama KZ/97 i njezine zamjene radom za opće dobro odredbama KZ/11. Ocjena je i ovog drugostupanjskog suda da će se, i zamjenom kazne zatvora u trajanju šest mjeseci, radom za opće dobro u potrebnoj mjeri na njega utjecati da više ne čini takva ili slična kaznena djela.“⁴³

Prije toga jedan Županijski sud je u svojoj odluci također primijenio Opći dio jednoga zakona, a Posebni dio drugoga, a u obrazloženju svoje odluke je naveo:

„Slijedom iznesenog pobijana presuda je preinačena ne izricanjem tzv. daljnjeg uvjeta koji se je po općim odredbama KZ/97 mogao optuženiku izreći unutar određenog vremena provjeravanja iz uvjetne osude. Međutim, kako je optuženik prema navedenoj presudi dužan kao daljnji uvjet i uredno plaćati uzdržavanje za maloljetnu oštećenicu, i u tom dijelu valjalo

⁴² Iz odluke VSRH, I KŽ-254/99 od 22. listopada 2002.

⁴³ Iz odluke VSRH, I KŽ-Us-153/14-4 od 16. lipnja 2015.

je preinačiti pobijanu presudu primjenjujući opće odredbe KZ/11 koje su blaže za optuženika u odnosu na opće odredbe KZ/97 u pogledu određivanja posebnih obveza. To neovisno od činjenice što je optuženik osuđen zbog kaznenog djela iz čl. 209. st. 2. i 1. KZ/97 koji je za njega povoljniji. U takvom slučaju opravdana je primjena u određenim dijelovima starog Kaznenog zakona i novog Kaznenog zakona. Odredbom čl. 56. st. 4. KZ/11 propisano je da se uz uvjetnu osudu posebne obveze mogu odrediti samostalno, što znači da po novom Kaznenom zakonu za razliku od starog Kaznenog zakona, ne postoji više mogućnost u samoj uvjetnoj osudi određivati dodatne uvjete. Kako se ovdje očigledno radi o ispunjavanju obveze uzdržavanja, to su se stekli zakonski uvjeti da se optuženiku uz uvjetnu osudu odrediti ispunjavanje obveze uzdržavanja koja je propisana odredbom čl. 62. st. 1. toč. 14. KZ/11, u vidu posebne obveze sukladno čl. 56. st. 4. tog Zakona. Ujedno je optuženiku ispunjenje obveze uzdržavanja određeno kroz vrijeme od tri godine i ujedno je upozoren na mogućnost opoziva uvjetne osude sukladno čl. 58. st. 5. i 8. KZ/11.⁴⁴

Mislimo da bi u istoj odluci sud morao primijeniti Opći i Posebni dio istoga zakona jer nije riječ o dva zakona (kada sud utvrđuje koji je od njih za počinitelja povoljniji) nego o jednom zakonu koji ima dva dijela koji čine neraskidivu cjelinu.

⁴⁴ Iz odluke Županijskog suda u Bjelovaru, Kžm-18/15 od Bjelovaru, 14. svibnja 2015.